Hufvudstadsbladet
Lördag 5 september 2026

Noa Naamats regi åskådliggör krigets meningslösa vansinne. FOTO: EMMA SUOMINEN

Kriget är samtida – men inte alla grepp i Aida biter

Recension
Opera

Nationaloperans nya Aidaproduktion är förlagd till en anonym urban konfliktzon och åskådliggör nog så effektivt krigets vansinne.

Noa Naamats regi tar sig avsevärda friheter, men utgår från partituret och undviker att skriva på näsan.

I en operavärld, där det blivit vardagsmat med politiskt ifrågasättande och sceniskt provocerande uppsättningar i den tyska regiteaterns anda, känns Nationaloperachefen **Thomas de Mallet Burgess** uttalande om att den aktuella Aidauppsättningen är ”stark och modig” aningen onödigt.

I en tid när vi sett **Wagners** *Ring* på Route 66 och Berlin Alexanderplatz, *La Bohème* på en cancerklinik och *Rigoletto* på apornas planet, vore det väl snarare konstigt om en färsk produktion av *Aida* inte skulle låta sig påverkas av de pågående konflikterna i Mellanöstern.

Den israeliska regissören Noa Naamat har dock bemödat sig om att skapa ett krigsmärkt scenario fritt från politiskt-nationella markörer. De i **Verdis** opera krigförande folken, egyptierna och etiopierna, har först upp på ett allmängiltigt plan, som låter åskådaren dra sina egna slutsatser.

Människan har som bekant förändrats väldigt lite under årtusendena, hon har alltid älskat och hatat. Grundkonstellationen i Aida är även ett klassiskt triangeldrama, där den hos Verdi ofta förekommande konflikten mellan lojalitet gentemot den älskade eller samhället fungerar som handlingens drivkraft.

Faraos dotter Amneris är, i sin brinnande kärlek och dito svartsjuka, operans mest mänskligt trovärdiga gestalt och besatt av den stolte härföraren Radamès, som i sin tur fallit pladask för Amneris slavinna Aida, dotter till Etiopiens kung Amonasro. Ett brännbart stoff, som förlänas ytterligare emotionellt bränsle av att Amonasro tillfångatas av egyptierna.

Naamat och scenografen/kostymören **Bettina John** har kreerat ett tröstlöst krigshärjat scenlandskap, som osökt associerar till mediebilderna från aktuella konfliktzoner. Översteprästen Ramfis, en kraftfullt sjungande **Young-Doo Park**, är här ett krigslystet armébefäl, medan den myndigt klingande **Koit Soasepps** kung är en mer eftertänksam folklig ledare.

Naamats regis avgörande förtjänst är att den effektivt åskådliggör krigets meningslösa vansinne, oavsett perspektiv, samtidigt som den

Opera
Aida
Musik: Giuseppe Verdi. Libretto: Antonio Ghislanzoni. Regi: Noa Naamat. Musikalisk ledning: Dan Ettinger. Scenografi: Bettina John & Noa Naamat. Dräkter: Bettina John. Ljus: Noa Naamat & Heiko Steuernagel. I rollerna: Liana Aleksanyan, Milen Bozhkov, Tuija Knihtilä, Samuli Takkula, Young-Doo Park, Koit Soasepp, Otso Sipilä, Marianne Montonen. Andra föreställningen på Nationaloperan 2.9.

Den israeliska regissören Noa Naamat har bemödat sig om att skapa ett krigsmärkt scenario fritt från politiskt-nationella markörer.

– med undantag för det onödiga larmet av robotar, sirener och maskingevärssalvor innan andra akten – undviker att skriva på näsan.

Som alltid gällande klassikermoderniseringar krävs det ett mått av fantasi och överseende från publiken för att få texten att rimma med den sceniska verkligheten. Jag är heller inte säker på att andra aktens berömda triumfscen, där den av posttraumatiskt stressyndrom drabbade Radamès hallucinerar till Verdis sensuella balettmusik, är helt lyckad. Däremot känns librettots religiösa associationer överraskande välfungerande.

Överlag fick man ändå känslan av att Naamat, till skillnad från många av sina regiteaterkolleger, på riktigt förstår sig på musik. Hennes lösningar tycktes i de flesta fall utgå från musikens inneboende kvaliteter samt sångarnas specifika situationer och behov.

Armeniska **Liana Aleksanyan** har ett imponerande cv och hennes fylliga sopran passade Aida, även om jag saknade de mest sårbara pianissimona. **Milen Bozhkov** höll sig med en präktig, typiskt italienskt klingande tenor, som problemfritt gjorde sig gällande även i högljudda passager, medan husets egen huvudrollsdebuterande **Samuli Takkula** gjorde en välartikulerad om än onödigt ljust klingande Amonasro.

Vid premiären lär Emilia Rukavina så när ha stulit showen med sin kraftfulla Amneris och samma gällde **Tuija Knihtilä**s tolkning i onsdags. Hennes mustiga mezzo nådde efter en något trevande inledning känslomässigt högoktaniga nivåer och hon tecknade en övertygande bild av en sammansatt och pinad person.

I de mindre rollerna var **Otso Sipilä** (budbäraren) och **Marianne Montonen** (översteprästinnan) utmärkta, vilket gällde även kvällens dirigent, israeliske **Barenboim**adepten **Dan Ettinger**.

Ettinger, chefdirigent vid Teatro San Carlo i Neapel, har ibland kritiserats för att köra över sångarna och eventuellt fanns det fog för kritiken även denna gång. Inte desto mindre utvann han all tänkbar energi ur partituret utan att tumma på de mer lyriskt intima partierna. Hans tempon var rappa utan att kännas stressade och helhetsdramaturgin höll ihop på ett föredömligt sätt.

Nationaloperans orkester spelade engagerat och med den klangliga briljans man nuförtiden är van att förknippa den med, medan en särskild eloge måste gå till kören. Det handlar om ett av operarepertoarens största och mest krävande körpartier och man presterade genomgående en sång, som så när fick nackhåren att resa sig.

Mats Liljeroos
kultur@hbl.fi